

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

از من تا خدا

تربیت دینی

پایه هشتم

دوره اول متوسطه

(اجرای آزمایشی)

۱. اهداف کلی و جزئی درس

• اهداف کلی

- تقویت ایمان به پروردگار به عنوان منبع آرامش و شجاعت.
- توسعه رفتارهای اخلاقی بر پایه توحید و بندگی خدا.

اهداف جزئی (براساس محتوای درس)

- فهم مفهوم توحید و نقش آن در آرامش روانی و جسارت عمل به وظایف الهی.
- آشنایی با نمونه‌های تاریخی اهل ایمان که با شجاعت ایمانشان را بیان کردند (اصحاب کهف، تملیخا و دوستانش، امام رضا در مجلس مناظره).
- تشخیص و تمایز بین گفتن حقیقت و ترس از مخالفت دیگران.
- یادگیری راهبردهای رفتاری برای مواجهه با مجلس گناه، نه گفتن در برابر ظلم و حفظ حکم خدا.
- درک اهمیت قیام در نماز به عنوان نماد ارتباط با خدا و قدرت استدلال و دفاع از حق.

۲. خلاصه ۱۰ دقیقه‌ای تدریس

- مقدمه سریع: طرح مسئله ترس در مواجهه با فشار همگروه‌ها و اهمیت ایمان به خدا به عنوان ستون شجاعت.
- دو روایت کلیدی برای انگیزه:

- تملیخا و دوستانش: ایمان به بندگی و اطاعت از پروردگار و نتیجه‌اش جرئت گفتن توحید در برابر دقیانوس.
- امام رضا در مجلس مناظره با علمای مسیحی و یهودی: استدلال بر پایه معجزات پیامبران و پیوند آنها با ایمان به توحید، مناظره‌ای با روش منطق و بیان آرام اما قاطع.

- نکته کلیدی: شجاعت واقعی زمانی است که در راه حق، با اتکاء به خدا، از ترس انسان‌ها عبور کنیم و وظیفه‌مان را انجام دهیم.
- توصیه‌های رفتاری برای دانش‌آموزان: تذکر دادن در مجلس گناه، ترک مجلس در صورت لزوم، نشان دادن مهربانی یا قاطعیت متناسب با موقعیت، و سپردن نتیجه به خدا.
- نتیجه‌گیری: ایمان به رب و رعایت وظیفه بندگی، آرامش و شجاعت می‌آورد و به دیگران نیز الهام می‌دهد.

۳. متن درس به همراه سوالات پس از هر بخش و پاسخ کلیدی

- بخش ۱: مقدمه و وضعیت داستان

- سوال نمونه: رابطه بین ایمان به رب و شجاعت چیست؟
- پاسخ کلیدی: ایمان به رب موجب آرامش درونی و تصمیم‌گیری شجاعانه می‌شود.

- بخش ۲: گفتگو با بشیر و تعریف بنده بودن

- سوال نمونه: بنده بودن یعنی چه؟ چگونه اطاعت از رب و بندگی شکل می‌گیرد؟
- پاسخ کلیدی: بندگی به معنای اطاعت از پروردگار و سپردن نتیجه کار به خدا و ایمان به اینکه خدا کارها را به خوبی مدیریت می‌کند.

- بخش ۳: روایت آیات و توضیحات توحیدی

- سوال نمونه: چرا ایمان و توحید باعث جرئت گفتن حق می‌شود؟
- پاسخ کلیدی: توکل بر خدا و اعتماد به هدایت الهی در تصمیم‌گیری‌های اخلاقی و مواجهه با مخالفت‌ها.

- بخش ۴: بررسی مثال‌های تاریخی (اصحاب کهف، مناظره امام رضا با علمای مسیحی و یهودی)

- سوال نمونه: چه رویکردی در این مناظره منجر به تقویت جایگاه امام رضا شد؟

- پاسخ کلیدی: استفاده از منطق، استدلال‌های دقیق و نشان دادن باطل بودن ادعاهای مخالف از طریق پاسخ به ادله دینی و تاریخی.

• بخش ۵: نتیجه‌گیری و برداشت‌ها

- سوال نمونه: چگونه می‌توان از این شیوه دفاع از توحید در دنیای امروز بهره گرفت؟
- پاسخ کلیدی: با تقویت مهارت استدلال، احترام به مخالف و حفظ توجه به توحید و حق، به صورت مسالمت‌آمیز اما قاطع می‌توان به دفاع از حقیقت پرداخت.

۵. آزمون درس ۴ (رمز شجاعت)

بخش الف: فہمی کوتاه

۱. ارتباط بین ایمان به رب و شجاعت را در قالب یک جمله توضیح دهید.

ایمان به رب آرامش درونی می‌آورد و این آرامش باعث می‌شود فرد در مواجهه با ترس و فشارهای بیرونی شجاعانه تصمیم بگیرد و وظیفه الهی‌اش را انجام دهد.

۲. یکی از داستان‌های درس را به طور مختصر توضیح دهید و نتیجه تربیتی آن را بیان کنید.

نمونه روایت تملیخا و دوستانش نشان می‌دهد که با توکل به خدا و اطاعت از بندگی، شجاعت گفتن حقیقت حتی در برابر فشارهای اجتماعی به دست می‌آید؛ نتیجه تربیتی آن ایمان عملی و جسارت در گفتن توحید است.

بخش ب: کاربردی

۳- اگر در مدرسه با مجلس گناه روبه‌رو شوید، چه سه اقدام عملی برای حفظ وظیفه بندگی انجام می‌دهید؟

- ترک مجلس گناه و حفظ حضور مؤدبانه در فضای مدرسه
- اظهار ادب و احترام به مخالفان، اما پایبندی به حق و توحید
- درخواست از خدا برای هدایت و تقویت اختیار عمل در برابر فشارها

۴. چگونه می‌توانید با استفاده از اصول توحید در یک بحث کلامی با دیگران به آرامش و شجاعت برسید؟

- توکل به خدا و استدلال با آرامش و منطق
- رویکرد احترام به مخالف و پیوستن بحث به حقانیت توحید

○ بیان واضح دلایل ایمانی و استفاده از قرآن و سنت در صورت لزوم

بخش ج: تحلیل

۵- ناظر بر مناظره امام رضا با علمای ادیان، به چه دلیل امام موفق شد مخالفان را به چالش بکشد؟ تحلیل کنید.

- استفاده از منطق دقیق، استدلال بر اساس معجزات پیامبران و ارتباط آنها با توحید
- شناخت صحیح مبانی دینی و تاریخی و پاسخ به شبهات با استدلال روشن
- حفظ آرامش و رفتار اخلاقی در مواجهه با مخالفت‌ها

۶. در داستان‌های درس، چه نقشی برای کمک به تقویت اعتماد به نفس آورده شده است و چگونه می‌تواند در زندگی امروز مفید باشد؟

- بهره‌گیری از نمونه‌های تاریخی ایمان و شجاعت به عنوان مدل رفتاری
- تقویت مهارت استدلال، توکل به خدا و حفظ خویشتن در برابر فشارهای همسالان
- به کارگیری این مهارت‌ها در مواجهه با تصمیم‌های اخلاقی و مسئولیت‌های اجتماعی امروز

بخش د: ترکیبی

۷- با توجه به مفاهیم درس، یک موقعیت روزمره در مدرسه را تصور کنید و بنویسید چگونه در آن موقعیت شجاعت و توکل به خدا را نمایش می‌دهید.

- مثال: در کلاس، وقتی شاهد نادیده گرفته شدن یکی از همکلاسی‌ها هستید، با آرامش به گوینده توضیح می‌دهید که باید به حق و حقوق دیگران احترام گذاشته شود، از نظر خود دفاع می‌کنید، و در صورت لزوم با معلم یا مدیر نزدیکی می‌کنید تا عدالت اجرا شود، در عین حال با توکل به خدا نتیجه را به خدا می‌سپارید.

بخش ه: تشریح کوتاه

۸- برای چه دلیل استدلال امام رضا به معجزات پیامبران را به عنوان پایه‌ای برای ایمان به توحید استفاده کرد؟ توضیح دهید.

- استدلال بر معجزات پیامبران نشان می‌دهد که هدایت الهی و اثبات پیامبری توسط خداست و از این واقعیت توحید و یگانگی خدا را تأیید می‌کند.

این استدلال به تثبیت ایمان به توحید در دل مخاطبان و تقویت اعتماد به صداقت پیامبران منجر می‌شود.

سؤالات صحیح ، غلط

۱. ایمان به خدا می‌تواند آرامش درونی فراهم کند که به تصمیم‌گیری اخلاقی کمک می‌کند.

پاسخ: درست

۲. شجاعت واقعی فقط به جرأت جسمانی و مقابله با خطر فیزیکی مربوط می‌شود و ارتباطی با توکل به خدا ندارد.

پاسخ: غلط

۳. در درس رمز شجاعت، توحید و بندگی به رفتار روزمره و تصمیم‌های اخلاقی دانش‌آموزان ارتباطی ندارد و تنها به بحث‌های کلامی محدود می‌شود.

پاسخ: غلط

۴. مثال‌های تاریخی مانند مناظره امام رضا با علمای ادیان برای تقویت استدلال‌هایش به توحید، نقش مثبتی در نشان دادن روش‌های دفاع از حق دارد.

پاسخ: درست

سؤالات چهارگزینه‌ای

۵. کدام عبارت به توجیه شجاعت از منظر ایمان و توحید اشاره دارد؟

الف- شجاعت فقط دارد به قدرت جسمانی تکیه می‌کند.

ب- شجاعت واقعی با توکل به خدا و بندگی همراه است. ✓

ج- شجاعت به معنای مخالفت با هر نوع قانون نیست.

د- شجاعت نیاز به بدون تفکر از حق است.

۶. کدام گزینه بیشترین تأکید را بر استفاده از استدلال و منطق در دفاع از توحید دارد؟

الف- ترک مجلس گناه بدون درگیر شدن با مخالفان

ب- استفاده از منطق، آرامش و استدلال روشن در بحث‌ها ✓

ج- تنها نقل روایات بدون تحلیل مبانی

د- هرگز از معجزات پیامبران استفاده نشود.

خلاصه مبحث احکام این بخش (نماز نشسته و قیام‌های نماز) به طور جامع اما مختصر:

• نکته اصلی: در عبادت نماز، قیام (ایستاده بودن) در چهار حالت واجب است:

۱. قیام در تکبیر الاحرام

۲. قیام پیش از رفتن به رکوع

۳. قیام هنگام خواندن حمد و سوره و تسبیحات اربعه

۴. قیام بعد از رکوع

• توضیح:

- قیام‌های اول و دوم (تکبیر الاحرام و قبل از رکوع) رکن‌اند. ترک عمدی این دو قیام نماز را باطل می‌کند.
- قیام‌های سوم و چهارم رکن نیستند؛ اگر عمداً ترک شوند، نماز باطل می‌شود؟ نه؛^۸ بلکه اگر سهواً یا از روی فراموشی ترک شوند نماز باطل نیست.

• مسأله پوششی:

- اگر شخصی به دلیل درد پا یا کمر نمی‌تواند بایستد، جایز است نماز را نشسته بخواند. دو حالت اصلی وجود دارد:

۱. نمی‌تواند بایستد به کل (مثلاً شکستگی پا)

۲. می‌تواند بایستد اما ایستادن برای او واقعاً ضرر دارد

- در چنین مواردی، نماز نشسته مشروع است و باید با حالت مناسبی از رکوع و سجود انجام شود.

• رفتار معلمی و توصیه اخلاقی:

- در نماز، قیام برخاسته از رکوع و ایستادن با حضور در برابر خداست. اخلاق حضور در نماز و ادب حضور نزد خدا ناظر به تواضع و احترام است.

• نتیجه تربیتی: تقویت توکل به خدا، حفظ حدود الهی، و فهم دقیق احکام نماز در مواجهه با درد یا فشارهای فیزیکی یا اجتماعی.

سوالات تستی برای بخش احکام

۱. کدام قیام‌ها در نماز رکن هستند و ترک عمدی آن‌ها نماز را باطل می‌کند؟

الف- قیام در تکبیر احرام و قیام قبل از رکوع ✓

- ب- قیام قبل از رفتن به رکوع و قیام هنگام خواندن حمد و سوره
ج- قیام بعد از رکوع و قیام در تسبیحات اربعه
د هیچ کدام

۲. در چه شرایطی نماز را می توان به صورت نشسته انجام داد؟

- الف- هرگز نباید نماز را نشسته خواند
ب- فقط اگر انسان هیچ قدرتی برای ایستادن نداشته باشد
ج- اگر بتواند بایستد اما ایستادن برایش ضرر واقعی دارد یا گاهی درد دارد.
د- برای صرفاً رعایت راحتی شخصی

۳. آیا ترک سهوی قیام های سوم و چهارم اشکال دارد؟

- الف- بله، حتماً نماز باطل است
ب- خیر، ترک سهوی اشکالی ندارد و عبادت درست است. ✓
ج- بستگی به شرایط دارد
د- فقط در روزه داری اشکالی ندارد

۴. چرا قیام در نماز اهمیت دارد و چگونه با حضور در برابر خدا ارتباط دارد؟

- الف- چون فقط باید ادای حتی باشد.
ب- زیرا قیام به معنای ایستادن در برابر خدا و صحبت با اوست. ✓
ج- برای آماده سازی بدن فیزیکی است.
د- هیچ ارتباطی به معنای عبادت ندارد.

۵. در موقع درد یا ناتوانی فیزیکی، نمازی که به صورت نشسته خوانده می شود، چگونه باید انجام شود؟

- الف- بدون رعایت هرگونه ترتیب و رکوع
ب- به شکل نماز نشسته با رعایت رکوع و سجود مناسب انجام می شود. ✓
ج- فقط بخواند و هیچ رکوعی انجام ندهد
د- از آرامش جسی صرف نظر